

Αγλαντζιά

Ανεξάρτητος ημικατεχόμενος δήμος στα νοτιοανατολικά της Λευκωσίας που γειτνιάζει δυτικά με τον Στρόβολο, νότια με τα Λατσία και νοτιοανατολικά με το Γέρι. Καταλαμβάνει έκταση 31km^2 από τα οποία τα 14km^2 είναι αγροτική έκταση και έχουν καταληφθεί από τον τούρκικο στρατό το 1974. Από τα 17km^2 της ελεύθερης γης, τα 9km^2 είναι εθνικά δασικά πάρκα. Έχει πληθυσμό 22,000 κατοίκους.

Η Αγλαντζιά είναι κτισμένη κατά μήκος του παλιού δρόμου Λευκωσίας-Λάρνακας. Την περιβάλλουν δύο τραπεζοειδείς λόφοι. Στα αριστερά είναι ο μικρός Άρωνας και στα δεξιά του δρόμου ο λόφος του Άρωνα της Αθαλάσσας ή Λιονταρόβουνο. Είναι το ψηλότερο προάστιο της Λευκωσίας, αφού το μεγαλύτερο μέρος είναι κτισμένο είτε σε λόφους ή πλαγιές λόφων είτε σε επίπεδο οροπέδιο. Το ανάγλυφο στην περιοχή είναι διαμελισμένο από τα ρυάκια Βαθύς και Αλμυρός που συμβάλλουν στον Πεδιαίο ποταμό. Από γεωλογικής απόψεως, κυριαρχούν οι αποθέσεις του σχηματισμού Λευκωσίας (ασβεστολιθικοί ψαμμίτες, κροκάλες και ψαμμιτικές μάργες) και οι αποθέσεις του σχηματισμού Αθαλάσσας (ασβεστολιθικοί ψαμμίτες και άμμοι). Πάνω στα πετρώματα αυτά αναπτύχθηκαν ερυθρογαίες, καφκάλλες, ξερορεντζίνες και προσχλωσιγενή εδάφη.

Πριν από την οικιστική ανάπτυξη της περιοχής, καλλιεργούσαν αμπέλια (οινοποιήσιμες ποικιλίες), εσπεριδοειδή, διάφορα φρουτόδεντρα, αμυγδαλιές, ελιές, χαρουπιές, λίγα λαχανικά, σιτηρά (σιτάρι και κριθάρι), νομευτικά φυτά, και λίγα όσπρια (κουκιά, ρεβίθια και φασόλια). Αρκετοί ασκούσαν και το επάγγελμα του λατόμου, αφού από τους λόφους της περιοχής γινόταν λατόμευση πέτρας. Υπήρξε κέντρο υφαντικής (κυρίως αλατζ'ιάς), δερματοτεχνίας και χαλκουργίας. Επίσης, φημιζόταν για την παραγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων.

Προέλευση του ονόματος

Η Αγλαντζιά είχε κατοικηθεί κατά τα τέλη της Φραγκοκρατίας, επί ημερών του βασιλιά της Κύπρου Ιακώβου Β' (1460-1473). Κύρια εκδοχή αναφέρει ότι το όνομα «Αγλαντζιά» προέρχεται από το επώνυμο της οικογένειας των Φράγκων de Aglande, που ήταν οι ιδιοκτήτες της περιοχής αυτής.

Ιστορία

Η ιστορία της Αγλαντζιάς, μέσα από μια περιδιάβαση στους αρχαιολογικούς χώρους του δήμου, φαίνεται ότι αρχίζει τουλάχιστον, από το 3888 π.Χ. Οι αρχαιολογικές ανασκαφές και ανακαλύψεις ανέδειξαν τα πιο κάτω:

- Ο λόφος του Άρωνα

Στον λόφο βρέθηκε αριθμός τάφων της Εποχής του Χαλκού (3200-1100 π.Χ.) και ένας προϊστορικός οικισμός, κτισμένος σε καίρια θέση για την άμυνα της περιοχής, που είναι πολύ πιθανό, κατά την πρώτη φάση της ιστορίας του, να είχε τον χαρακτήρα στρατιωτικής εγκατάστασης.

- Καφίζιν

Στον χώρο αυτό υπάρχει σπήλαιο λατρείας Νύμφης, εντός του οποίου βρέθηκαν σημαντικά αρχαιολογικά έργα τέχνης και επιγραφές σε κυπροσυλλαβική και αλφαβητική γραφή. Αγγεία με

αναθηματικές επιγραφές αποτελούν το σύνολο σχεδόν των αφιερωμάτων στο σπήλαιο του Καφιζιού. Τα αφιερώματα στο Νυμφαίο του Καφιζιού, αγγεία και σκεύη, ενεπίγραφα ή μη, είναι αντιπροσωπευτικά των τύπων κεραμικής της ντόπιας κατασκευής. Μεγάλη είναι η ποικιλία των σχημάτων και μερικά είναι μοναδικά. Τα αφιερώματα περιλαμβάνουν κύπελλα διαφόρων παραλλαγών, σκύφους, οινοχόες, θήλαστρα, λαγύνους, μαγειρικά σκεύη, τηγάνια, λεκάνες, πρόχους, σύνθετα αγγεία, υδρίες, αμφορείς, ρυτά, πίθους και πώματα πίθων, επίνητρα που μαρτυρούν την άσκηση υφαντικής κ.ά. Εδώ ανευρέθη και ο Κάνθαρος με αναθηματική αλφαβητική επιγραφή, που αποτέλεσε το έμβλημα του Δήμου. Με βάση ημερομηνίες που σημειώνονται σε ορισμένες επιγραφές, η χρήση του Νυμφαίου χρονολογείται στην Ελληνιστική Περίοδο και συγκεκριμένα μεταξύ των ετών 225 – 218 π.Χ.

- Το κάστρο Λα Κάβα

Το μεσαιωνικό κάστρο κτίστηκε γύρω στα 1385 μ.Χ. από τον Βασιλιά Ιάκωβο Α΄ στο μέσο περίπου της επίπεδης κορυφής του λόφου του Άρωνα της Αθαλάσσας για τον έλεγχο των προσβάσεων και του δρόμου που οδηγούσε στη Λευκωσία από τη Λάρνακα. Το κάστρο πήρε την ονομασία του από την ύπαρξη μιας μεγάλης στέρνας στο σημείο όπου οικοδομήθηκε. Φιλοξένησε σπουδαίες προσωπικότητες της εποχής, όπως κόμηδες και μαρκησίους που εντυπωσιάζονταν από τους κήπους του με τη μεγάλη αφθονία από πορτοκαλιές, λεμονιές, νεραντζιές και άλλων πολύτιμων φρουτόδεντρων, καθώς και από την ύπαρξη πολυάριθμων βρυσών και πηγαδιών, από τα οποία ποτίζονταν οι κήποι.

Το Λα Κάβα καταστράφηκε το 1426 από τους Μαμελούκους. Ξανακτίστηκε, αλλά την τρίτη δεκαετία του 16ου αιώνα οι Βενετοί το ανατίναξαν. Μετά από επιδιορθώσεις, οι Οθωμανοί χρησιμοποίησαν τον μεγαλύτερο από τους δυο πύργους του κάστρου ως πυριτιδαποθήκη. Τη φθορά της εγκατάλειψης κατά τον 18ο αιώνα, συμπλήρωσε το γκρέμισμα των τοίχων του κάστρου το 1878 και η χρησιμοποίηση των λίθων του για την ανέγερση του ναού της Φανερωμένης στη Λευκωσία.

Το κάστρο Λα Κάβα είναι το μοναδικό μεσαιωνικό μνημείο που σώζεται στην περιοχή και ένα από τα λίγα κάστρα της Κύπρου. Περιλαμβάνεται στον κατάλογο των αρχαίων μνημείων του Περί Αρχαιοτήτων Νόμου του 1905 (που αναθεωρήθηκε το 1915), ως ένα από τα τέσσερα αρχαία μνημεία της επαρχίας Λευκωσίας.

- Ο οικισμός Λευκομιάτης

Στην περιοχή όπου βρίσκεται σήμερα η Αγλαντζιά, βρισκόταν κατά τη μεσαιωνικά χρόνια ο οικισμός Λευκομιάτης. Από αυτήν την περίοδο σώζονται ελάχιστα κατάλοιπα. Μετά την κατάκτηση της Κύπρου από τους Οθωμανούς, το 1571, ο οικισμός παρακμάζει. Αρχίζει να συγκροτείται σε αυτοτελή αγροτικό οικισμό στα τέλη του 18ου αιώνα. Οι κάτοικοι ασχολούνταν με τη γεωργία, την κτηνοτροφία και τη λατόμευση. Στα τέλη του 18ου αιώνα, ο δραγουμάνος Χατζηγεωργάκης Κορνέσιος ανεγείρει τον ναό του Αγίου Γεωργίου στον χώρο του κοιμητηρίου και τον Άγιο Γεώργιο στην Αθαλάσσα.

Η Αγλαντζιά σήμερα

Με μια περιήγηση στην Αγλαντζιά του σήμερα, όμορφα και ενδιαφέροντα μέρη περιμένουν απλά να τα εξερευνήσουμε,. Ανάμεσα τους τα πιο κάτω:

- Οι πλατείες της παλιάς Αγλαντζιάς

Η Αγλαντζιά συνδυάζει το παλιό με το νέο. Το παλιό χωριό αναπαλαιώθηκε και αναπλάθηκε με επιτυχία. Το αναπαλαιωμένο παλιό χωριό είναι πόλος έλξης επισκεπτών, όπου οργανώνονται πολιτιστικές εκδηλώσεις καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, και χώρος συνάντησης των ανθρώπων της τέχνης και των γραμμμάτων. Η όλη προσπάθεια εμπλουτίστηκε με πλακόστρωτες πλατείες δίνοντας στον Δήμο την εικόνα σύγχρονης Ευρωπαϊκής πόλης.

Η όμορφη, μικρή πλατεία της παλιάς Αγλαντζιάς έχει γίνει σημείο αναφοράς, με μεγάλη εμβέλεια, για τους λάτρεις της jazz μουσικής, μέσα από το ετήσιο Φεστιβάλ Αγλαντζαζζ που είναι αφιερωμένο αποκλειστικά σε αυτό το είδος μουσικής.

- Το «Σκαλί»

Το Πολιτιστικό Κέντρο «Το Σκαλί» αποτελεί την πολιτιστική ταυτότητα της Αγλαντζιάς. Από τη μέρα λειτουργίας του (1992) φιλοξένησε αρκετές αξιόλογες εκδηλώσεις, όπως συναυλίες με ντόπια και ξένα σχήματα, θεατρικά σχήματα, ομαδικές εκθέσεις, συνέδρια, διαλέξεις και πολλά άλλα.

Όλες οι λειτουργίες του κέντρου (υπαίθρια πλατεία, αμφιθέατρο, “Σπηλιές”, εκθεσιακός χώρος, εκκλησίες κ.ά.) είναι ενταγμένες στο φυσικό περιβάλλον, προσαρμοσμένες στη βαθμιδωτή μορφολογική διάρθρωση του εδάφους της περιοχής και στη διατήρηση της μορφολογίας του φυσικού υλικού των σπηλιών.

- Πάρκα

Η Αγλαντζιά, περισσότερο από κάθε άλλο προάστιο της Λευκωσίας, χαρακτηρίζεται από μεγάλες εκτάσεις πρασίνου. Σε αυτές περιλαμβάνονται το κρατικό δάσος της Αθαλάσσας και το δάσος της Παιδαγωγικής Ακαδημίας. Το Δάσος Αθαλάσσας έχει συνολική έκταση 840 εκταρίων (8,4 km²) και κηρύχθηκε σε Εθνικό Δασικό Πάρκο το 1990, με βάση τις πρόνοιες της Δασικής Νομοθεσίας. Πιθανόν να πήρε τ' όνομα «Αθαλάσσα» από το γεγονός ότι σε πρόσφατα γεωλογικά χρόνια, όλος ο χώρος εδώ, όπως βέβαια κι ολόκληρη η Μεσαορία, βρισκόταν κάτω από τη θάλασσα. Είναι άφθονα τα κοχύλια που συναντάς στην περιοχή. Οι εργασίες δάσωσης ξεκίνησαν από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα και συνεχίζονται. Εκτός από την πρωταρχική του λειτουργία ως χώρου και πνεύμονα πρασίνου, το Πάρκο προσφέρει και άλλες συναφείς λειτουργίες, όπως η υπαίθρια αναψυχή, η αισθητική, η σωματική άθληση και η περιβαλλοντική εκπαίδευση και επιμόρφωση. Το Πάρκο αποκτά μια ολοένα αυξανόμενη σημασία για την περιοχή, κυρίως λόγω της γεωγραφικής του θέσης που το καθιστά εύκολα προσιτό στο κοινό, αλλά και επειδή είναι ο μεγαλύτερος σε έκταση ελεύθερος χώρος πρασίνου της ευρύτερης περιοχής. Στο Πάρκο φιλοξενούνται πολλά είδη της πανίδας (πάπιες, χήνες, νερόκοτες, ερωδιοί, ανθρωποπούλια, πέρδικες, κορακοειδή, βάτραχοι, φίδια, αραχνοειδή, έντομα κ.ά.) και της χλωρίδας (πεύκα, κυπαρίσσια, ευκάλυπτοι, σχινιές, χαρουπιές, αγριελιές, μανιτάρια κ.ά.), των οποίων η επιβίωση εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τους δύο υδατοφράκτες που δημιουργήθηκαν εντός των ορίων του Πάρκου και διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της ζωής μέσα σε αυτό.